

Lahemaa rahvusparki koostöökogu juhtgrupi koosoleku memo

Võsu

20. 01. 2026

Toimumise kuupäev 20.01.2026; algus kell 15:00, lõpp kell 16:55

Juhatas: Maret Vildak

Memo koostas: Mareile Michelson

Osalejad: Maret Vildak, Riina Kotter, Lissel Tanni, Ljubov Beglova, Mareile Michelson (Keskkonnaamet, KeA); Ly Renter, Mirjam Abel (Muinsuskaitseamet, MKA); Taavi Velström, Margus Soom. Veebis: Linda Metsaorg (Eru lahe rannarahva selts), Katrin Suursoo (MTÜ Arenduskoda), Kaisa Linno (Lahemaa turismiühing).

PÄEVAKORD

1. Muudatused Lahemaa rahvusparki koostöökogu struktuuris (Maret Vildak, M.V.), võimaliku uue juhtimismudeli väljatöötamine (Kaisa Linno, K.L.).
2. Partnerite olulisemad tegevused 2025. a ja kavandatavad tegevused 2026. a (kõik partnerid).
3. Lahemaa rahvuspark 55 tähistamisest (kõik partnerid).

1. Muudatused Lahemaa rahvusparki koostöökogu struktuuris
M.V. rääkis kavandatavast muudatusest koostöökogu struktuuris – kultuuripärandi sektsioon jääb pausile, kuni asjaolud muutuvad (koosseis pole enam kultuuripärandi spetsialisti, samuti ei eraldata eelarvet kultuuripärandi koolitusteks); juhtgrupp jätkab tegevust, aga saab vaadata üle koosseisu; ning keskkonnahariduse ja külastuskorralduse sektsioon tuleb kokku vähemalt kord aastas, et jälgida kestliku turismi tegevuskava täitmist (kestliku turismi sertifikaati Lahemaa rahvusparkile pikendati 2029. aastani). Kaisa Linno tegi ülevate käivituvast projektist - koostöökogu juhtimismudeli kaasajastamine, eeskätt turismi valdkonnast. Tegevused on käivitatud, rahastusotsus tuleb jaanuari lõpuks. Kõikides Eesti rahvusparkides võiks olla ühtne süsteem.

2. Partnerite olulisemad tegevused
Linda Metsaorg tutvustas MTÜ Eru lahe Rannarahva Seltsi tegevusi slaidi-esitluse taustal. Selts sai 2025. a 20 aastaseks.

Selts tegi ka kormoranide seiret Eru lahe loodudel. Kormorani uuringute vastused on tulemas.

Lissel Tanni (KeA spetsialist/looduskaitse planeerimise osakond) tegi slaidi-esitluse taustal ülevaate Lahemaa rahvusparki inventuuridest – mis tehtud ja mis kavas.

Metsainventuur 2022–2023 keskendus eramaadele.

Võrreldes 2015. a kuni praeguseni registris vähenenud u 1000 ha elupaikasid (kõik elupaigad, sh metsa- niidu-, soo- ja vee-elupaigad) Lahemaal. Samas see ei tähenda elupaikade vähenemist looduses / hävimist, vaid pigem inventeerimis- ja kaardistamismetoodika on täpsustunud.

Töösse minevate inventuuride kohta edastatakse maaomanikele teade. Maa- ja Ruumiameti (MARU) geoportaalil kaardikiht *Loodusväärtuste inventuurid*, on avalik kaardirakendus kavandatud inventuuride kohta – maaomanikud saavad infot kavandatud inventuuride kohta.

Juhendid kättesaadavad Kliimaministeeriumi kodulehel: <https://kliimaministeerium.ee/elurikkus-keskkonnakaitse/looduskaitse/kaitsealad-ja-natura-2000> (kõik inventeerimise juhendid on leitavad lehe lõpus lisalugemise peatüki all) Planeeritud inventuurialadega saab tutvuda Keskkonnaameti ning MARU koostöös valminud kaardirakenduses, mis on kättesaadaval Keskkonnaameti kodulehel - <https://keskkonnaamet.ee/keskkonnateadlikkus-avalikustamised/inventuurid-ja-ekspertiisid>

Riina Kotter (R. K.): Elupaikade kaitse-eesmärk on, et pindala suureneb, sihtkaitsevööndites. Piiranguvööndis (pv), et pindala jääks samaks, et ei väheneks. Fikseerime ära mis on pv olemas. Uusi inventuure pv ei planeerita.

Margus Soom (M.S.) – Kuusalu volikogu ja kliimaministeeriumi kohtumisel lubati, aga reaalselt metsaelupaikade inventuuri protsessi ei kaasatud maaomanikke 2022–2023. a Ettepanek, et kohtuda Lahemaa Maaomanike Liiduga. Eramaaomanikud jäeti aktiivsest kaasamisest välja. Ettepanek jätta see teema seisma – varasemalt jäi kaasamata. Ettepanek suhelda Lahemaa Maaomanike Liiduga.

R.K. – Kaasamise meetodika alates 2025. a. Kas soovite infopäeva 2026. a-l 2022–2023 toimunud inventuuride kohta? Mis aastal moodustati Lahemaa Maaomanike Liit? Ei ole nõus, et maaomanikke ei ole kaasatud. Tol ajal ei pidanudki saatma teavitust kõigile maaomanikele. Täna oleme tehniliselt võimelisemad massteavituste saatmiseks. Kodanikel on kohustus jälgida avalikke infokanaleid.

Tarvi Velström (T.V.) – Kui on suur probleem, kas siis on veel võimalik veel pöörduda KeA poole?

R.K. – Pöördatakse veel. Oleme käinud ka maaomanikega väljas, kui on pöördutud. Ka liidu liikmed maaomanikena on pöördunud. Ka kodulehel on väljas, et kui on küsimusi, saab maaomanik KeA poole pöörduda.

M.S. - Õiguskantsler tegi protsessi juhtimisele viibutuse – kaasamine maaomanikke ja kaasamine kui tekivad kitsendused. Ei soovi sel teemal rohkem rääkida.

R.K. – Õiguskantsleri soovitusi võeti tõsiselt ja otsiti kaasamise võimalusi, täna ongi selleks rohkem võimalusi.

T.V. – Kas neid inventuure ei võiks ka sotsiaalmeedias kajastada?!

R.K. – Oleme kajastanud. Šveitsi projektiga üle 100 töö, suur maht. Vaatame üle, mis võiks avalikkusele suuremat huvi pakkuda.

T.V. – Kas ka kultuuripärandi inventuure on tulemas?

R.K. - Kohustus loodusväärtuste andmed korda saada, sellele on ka rahastus saadud.

M.V. – Kultuuripärandi spetsialisti ei ole praegu. Kas on konkreetne mõte?

Ly Renter (L.R.) – Arheoloogia, pühapaigad on inventeeritud, korrastatakse. Pärandkultuuriobjektide kohta teavitatakse. Arheoloogiamälestiste kiht on MARUs olemas kaardirakenduses *Kultuurimälestised*. Pärandkultuur on jäänud omanike kaitse alla.

M.V. – Kõike ei peagi riik kaitsma, saab ka omanik kaitsta. Kaardistanud on neid RMK, ka seltsid, MTÜd.

L.R. – Inventeeritud objektid väga inventeerija nägu.

M.V. – KeA poolt käimalükatud projektide jätkuna võeti initsiatiiv kohalike seltside poolt aktiivselt üle. Kui on rahastust kusagil saada, siis KeA, MKA saab nõuga aidata, initsiatiiv peaks tulema kohalikelt.

M.S. – Kiitus Linda töövõimele! Mis seisus võõrliigid – rannaroosid, kormoranid, šaakal?

M.V. – Kormoranide osas on õlitamine, väga suurt mõju ei ole. Kurdlehise kibuvitsa tõrjet on katsetatud, suur töö. Probleem tekib kui hakkab kodumaiste liikide elupaiku üle võtma. Välja on toodud need, kes on väga invasiivsed – vallutavad kodumaiste liikide elupaigad.

R. K. – Šaakal ei ole võõrliik, ta on ise tulnud, on jahiuluk. Šaakali levila on laienenud. Võõrliik on see kes on inimese poolt sisse toodud.

M.V. – Kui teda käsitleda võõrliigina, ega see ei tähenda, et teda rohkem kütitaks.

R.K. – Levila suurenemine teaduslik käsitlus, mitte ametnike käsitlus. Analüüsitakse, et kas ta muutub probleemseks, kui see tekib.

Katrin Suursoo tutvustab slaidi-esitluse taustal MTÜ Arenduskoja LEADER kootööprojekti „Maaettevõtluse kasv ja võimestamine rahvusparkide / kaitsealade piirkondades“ (GREENPARK) tegevusi 2026. a. 2025. a saadi Lahemaa rahvuspargile kestliku turismi sertifikaat järgnevateks aastateks kuni 2029.

K.L. tutvustab Lahemaa turismiühingu tegevusi ja Lahemaa rahvuspark 55 tähistamist. Esimeste giidide atesteerimisest 5 a. Giidide koolitusi hakatud tegema laiemalt, mitte vaid giididele. Lahemaa turismifoorum – 2x aastas, sügisel ja kevadel. 2026 kevadel 1. mail Kuusalu mailaadal väljaspoolt Lahemaale suunatud turismiettevõtete tutvustamine kohalikele ettevõtetele.

Mõte lasta koostada postkaarte kutsega tulla Lahemaale.

Olulisi kuupäevi:

20. mail Palmses DMO (sihtkoha arendus) konverents

21. mail rahvusvaheline konverents Lahemaa rahvuspark 55, väliskülalised teiste riikide rahvusparkidest (Läti, Soome, Leedu, Albaania/Sloveenia (??))

22. mai – Lahemaa külade pilootpäev – külade tuurid / ringid.

23. ja 24. mai – Kaitsealade päev, nimetatud kui Lahemaa päev, loodusmatkad jm üritused.

Oodatud kohalikud ja välispartnerid. Konverents on rahvusvaheline – inglise ja eesti keeles.

K.L. - Kommunikatsiooni / turunduse kohtpealt: Kas sarnaselt Lahemaa 50 on juubeli logo vms?

M.V. - Veebruaris saan rohkem öelda, uurin.

L.R. – MKA, ICOMOS jm - järgmine nädal arutatakse rannaküla konverentsi ideed – kuupäev lahtine, oluline, et ei kattuks.

Mirjam Abel (M.A.) – Kas Palmse näitus / ruumid kolivad Sagadisse?

M.V. – Palmse maja antud üle Virumaa Muuseumid SA-le. KeA ei näinud otsest vajadust Sagadisse kolida. Lahemaa arhiiv ajutiselt Rakveres. Praegu ei tea, kas tulevikus kolib Sagadisse. RMK infopunkt ja ekspositsioon on veel Palmses, auditooriumit ilmselt saab veel kasutada.

L.R. – Mälestiste nimekirjade korrastamine toimub maakondade kaupa, 2027 Harjumaa, 2027, 2028 Virumaa. Kolga mõisa peahoone on saanud toetusi, nt vahelaed, katused, samas tööd on tegemata.

Kolga muuseumist tegeletakse üritustega, nt mõisa suve üritustel.

Muinsuskaitseameti tegemistest

M.A., L.R. Pärandiobjektidel, millel on kohalikku väärtust, nt Kolgas aknaavade luukide, või vuukide täitmine, ehitusfirmad abiks tehnika ja nõuannetega. Õpilastele juhendajad koolist ja mõisast. Pärandivadereid võimalik kaasata üle Eesti.

Taluarhitektuuri katusetootus on praegu rahapuudusel suletud.

M.V. Tehtud on ettepanek lisada ehitusseadustiku hoone energiatõhususe peatükki sätte, mille kohaselt ei kohaldata A-klassi nõuet väärtuslikele hoonetele rahvusparkis. Eesmärk on hõlmata ka need väärtuslikuks hinnatud hooned, mis ei ole muinsuskaitse all ega paikne üld- või detailplaneeringuga määratud miljööväärtuslikul alal¹.

L.R. – Alates 2019. a saab taotleda rahastust kaeve- või mullatöödeks, kui on teada arheoloogia mälestiste asukoht – trasside, vundamentidega seoses, seal kus on arheoloogia mälestised. Toetust saab ka neis piirkondades, kus ülevaadete tulemusel võib tulla välja arheoloogiaväärtusi – nn arheoloogiatudlikel aladel.

M. S. Kuusalu valla ÜPst. läbirääkimised tundlikud maaomanikega. 3 märksõna – rannäärseid paadi- ja võrgukuurid, lautrikohad – millised võiksid näha välja uued paadi- ja võrgukuurid.

Lõppsõnad M.V. – Kohtume tihedamine sel aastal, tulemas Lahemaa rahvuspark 55. Järgmise kohtumise võiks teha aasta teisel poolel. Juubeli osas erinevate osapooltega suhtleme, Kaisa abil ka kogukondadega. Kui esinejad ja päevakava juubelikonverentsil teada, siis varakult info ka juhtgrupile.

Koosolek lõppes 16:55

¹ EHS § 62 lg 2 p 1 – 7 peatüki, s.o hoone energiatõhususe nõudeid ei kohaldata muuhulgas järgmistele hoonetele: üld- või detailplaneeringu alusel miljööväärtuslikule alale jäävad või väärtusliku üksikobjektina määratletud hooned või hooned, mis on tunnistatud mälestisteks, asuvad muinsuskaitsealal või kuuluvad UNESCO maailmapärandi nimekirja muinsuskaitseaduse alusel ning mille olemust või välisilmet muudaks energiatõhususe miinimumnõuete täitmine oluliselt.